

Valtionavustus itsemurhien ehkäisyä toteuttaville hankkeille

Avustuksen yleiskuvaus ja tausta

STM ilmoittaa uudelleen haettavana olevasta valtionavustuksesta itsemurhien ehkäisemiseksi. Valtionavustusta voidaan myöntää kunnille, kuntayhtymille ja yleishyödyllisille yhteisöille. Valtionavustusta voidaan myöntää yleishyödyllisille yhteisöille silloin, kun niiden työllä on kiinteä yhteys julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköihin. Täydennyshaussa valtionavustusta voi hakea sellaisiin hankkeisiin, joille ei tässä samassa haussa vuonna 2020 myönnetty rahoitusta. Arvostamme hankkeissa tavoitteiden toteutumista edistävää yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Mielenterveys on ihmisen ja yhteiskunnan inhimillistä pääomaa. Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa tätä pääomaa pyritään kasvattamaan ja suojaamaan myös itsemurhien estämisen toimenpiteillä.

Vaikka itsemurhakuolleisuus on Suomessa puolittunut vuoden 1990 jälkeen, myönteisen kehityksen ei voida edellyttää jatkuvan ilman toimenpiteitä itsemurhakuolemien ehkäisemiseksi.

Mielenterveysstrategiaan sisältyvän itsemurhien ehkäisyohjelman tarkoituksena on jatkaa ja parantaa itsemurhakuolemien estämiseksi toteutettavia toimenpiteitä.

Itsemurhien ehkäisyohjelman valmistelun tueksi tehtiin yhteistyössä THL:n oikeuslääkinnän kanssa ja sen tietojärjestelmää hyödyntäen selvitys itsemurhista Suomessa vuosina 2016–2018. Selvityksen mukaan itsemurhakuolemat olivat koko Suomeen verrattuna tilastollisesti merkittävästi yleisempiä Länsi-Pohjan, Kainuun, Pohjois-Savon, Keski-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiireissä, ja myös Itä-Savon, Etelä-Savon ja Satakunnan sairaanhoitopiireissä itsemurhakuolleisuus oli korkea. Vastaavia alueellisia eroja Suomessa on havaittu vuosikymmenien ajan. Tilanteen parantamiseksi tarvitaan alueellisesti kohdennettuja toimia.

Keväällä 2020 valmistunut kansallinen mielenterveysstrategia tukee hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista. Strategia pitää sisällään mielenterveystyön painopisteet Suomessa vuoteen 2030 asti. Tällä valtionavustuksella tuetaan strategiaan sisältyvän itsemurhien ehkäisyohjelman tavoitteiden saavuttamista.

Osana mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoa rahoitettavilla hankkeilla pyritään estämään itsemurhakuolemia. Tässä valtionavustushaussa painotetaan lisäksi toimenpiteitä, joilla pyritään estämään itsemurhakuolemia COVID-19-virustautiepidemian aikana ja jotka samalla luovat valmiuksia valmistautua vastaaviin olosuhteisiin tulevaisuudessa. Rahoitusta voi hakea seuraaviin toimenpidekokonaisuuksiin:

- Tehostetaan itsemurhien ehkäisyä alueilla, joissa itsemurhakuolleisuus on suurinta. Näillä alueilla sijaitsevat kunnat tai kuntayhtymät voivat valita hankkeissaan toimeenpantavaksi itsemurhien ehkäisyohjelmassa esitettyjä toimenpiteitä tai perustelluista syistä myös muita toimenpiteitä.

- Toteutetaan itsemurhien ehkäisyohjelman toimenpide-ehdotuksia hankkeeseen perustellusti valitulle kohderyhmälle. Tämä voi koskea **kulttuurisensitiivistä eli kielen ja kulttuurin mukaista itsemurhien ehkäisytyön kehittämistä yhdessä alkuperäiskansan, sateenkaariväestön ja muiden vähemmistöryhmien edustajien kanssa**. Tämä voi koskea **myös tiettyä ikäryhmää kuten ikäihmisiä**. Näiden hankkeiden hakijoina voivat olla kunnat tai kuntayhtymät ja näiden kanssa yhteistyössä toimivat yleishyödylliset yhteisöt, jos ne toteuttavat hankkeensa yhdessä julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksikön kanssa.
- Tehostetaan **digitaalisten itsemurhia ehkäisevien ja mielenterveyttä edistävien menetelmien käyttöönottoa itsemurhavaarassa olevien auttamiseksi**. Näiden hankkeiden hakijoina voivat olla kunnat tai kuntayhtymät ja yleishyödylliset yhteisöt, jos ne toteuttavat hankkeensa yhdessä julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksikön kanssa.

Tässä valtionavustushaussa haettavana on noin 2,8 miljoonaa euroa (mom. 33.60.39. Palvelurakenteen kehittäminen). Kyseessä on siirtomääräraha, joka on sovittu käytettäväksi vuosina 2021 ja 2022. Täydennyshaussa jaettavat avustukset on suunniteltu jaettavaksi niin, että vuonna 2021 on jaossa noin 1,4 miljoonaa euroa ja vuonna 2022 on jaossa 1,4 miljoonaa euroa. Avustusta haetaan kerralla kahdelle vuodelle 2021–2022. Avustus myönnetään vuodelle 2022 ehdollisena edellyttäen, että eduskunta vahvistaa avustuksen perusteena olevan määrärahan valtion talousarvioon.

Myönnettävän valtionavustuksen enimmäismäärä voi olla enintään 80 prosenttia hankkeen valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista.

Yksittäiselle hankkeelle myönnettävä avustuksen määrä riippuu hyväksyttävien hankkeiden lukumäärästä ja niiden hankesuunnitelmista.

Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset

Avustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) ja valtioneuvoston asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023 (13/2020).

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain ja asetuksen mukaiset avustuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

Asetuksen 13/2020 2§ esitetyt valtionavustuksen myöntämisen edellytykset:

- 1) hanke on tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ja se tukee palveluiden kehittämistä ja tehostamista, hyvien käytäntöjen levittämistä sekä toimintatapojen uudistamista;
- 2) hankkeella on kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon;
- 3) hankkeessa otetaan huomioon valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta koskevat linjaukset;
- 4) hankkeessa otetaan huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö; ja
- 5) hankkeen voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laaja-alaisesti hyödynnettävä.

Valtionavustuksen hakeminen

Haku alkaa 1.3.2021 ja päättyy 9.4.2021 kello 16.15. Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä.

Avustusta haetaan kirjallisesti

- 1) hakulomakkeella (liite 1), jonka lisäksi tulee toimittaa
- 2) hankesuunnitelmalomake (max 15 sivua) (liite 2)
- 3) hankkeen talousarviolomake (liite 3)
- 4) viestintäsuunnitelma (liite 4)
- 5) kuntasitoumuslomake*

* Tarvitaan, jos on monitoimijainen hanke eli yksi hakija ottaa hanketyöhön mukaansa muita kuntia. Järjestöyhteistyötä kuvataan hankesuunnitelmassa, jotka kuvataan kattavasti hankesuunnitelmalomakkeessa.

Hakijan lisäksi myös kaikki hankkeeseen osallistuvat osatoteuttajat tulee ilmoittaa hakemuksessa ja erillisissä talousarvioissa. Osatoteuttajiksi luetaan toimijat, joille avustusta siirretään, tai jotka osallistuvat hankkeen omavastuuosuuteen työpanoksella, ilman avustuksen siirtoa.

Lomakkeet löytyvät sähköisessä muodossa osoitteesta stm.fi/valtionavustukset_lomakkeet

Hakemus liitteineen toimitetaan sähköisessä muodossa sosiaali- ja terveysministeriöön osoitteeseen kirjaamo@stm.fi ja sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kirjaamoon kirjaamo@thl.fi. Otsikoi sähköpostisi seuraavasti: "Valtionavustushaku Itsemurhien ehkäisy, VN/10169/2020" ja hankkeen nimi.

STM arvioi hankehakemukset yhdessä THL:n kanssa. Hakijoille ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Hakemusten arviointi

Avustukset ovat harkinnanvaraisia. Hakemusten arviointi ja keskinäinen vertailu perustuvat kokonaisarviointiin, jossa otetaan huomioon muun muassa seuraavat perusteet:

- Onko hanketoimijalla tarvittava asiantuntemus, kokemus ja yhteistyötahot hankkeen toteuttamiseksi?
- Onko hankesuunnitelman pohjana käytetty riittäviä nykytila-analyysyjä ja tietoja, esimerkiksi kunnan tai alueen toimintarakenteista, asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista tai sidosryhmäyhteistyön toimivuudesta?
- Ovatko hankkeen tavoitteiden kannalta jo olemassa olevat hyvät käytännöt ja tutkitut toimintamallit sekä vaikuttaviksi osoitetut menetelmät tunnistettu ja hyödynnetty?
- Antaako hanke lisäarvoa kunnan itsemurhien ehkäisyydelle?
- Onko hankkeessa huomioitu ammattilaisten ja asukkaiden osallisuus hankkeen eri vaiheissa?
- Ovatko hankkeen ongelma, tavoitteet, toimenpiteet, tulokset, vaikutukset ja mittarit kuvattu selkeästi ja käytännöllisesti?
- Hankkeen viestintäsuunnitelma kokonaisuus ja tavoitteellisuus.

- Huomioiko hanke COVID-19-virustautiepidemian vaikutuksia?

THL avustaa ministeriön ohjeiden mukaisesti valtionavustushakemusten arvioinnissa sekä päätösten valmistelussa.

Hankeprosessin aikataulu

- Haku aika on 1.3.2021 - 9.4.2021
- Hakuinfo 17.3.2021 (tilaisuus streamataan)
- STM:n valtionavustuspäätökset tehdään kesän 2021 aikana
- Hankkeet käynnistyvät alkusyksyllä 2021
- Hankepajoja 2021–2022
- Hankkeiden loppuseminaari syksyllä 2022

Tuloksista ja avustuksen käytöstä raportointi

Hankkeen etenemisestä tulee raportoida valtionhallinnon hankesalkkuun (hankesalkku.dvv.fi). Lisäksi hankkeiden tulee työskennellä Innokylässä ja hankkeen työskentelystä Innokylässä vastaa hankehallinnoija.

Lisätietoja

Rahoitusta ja hakukelpoisuutta koskeviin yleisiin kysymyksiin vastaa sosiaali- ja terveysministeriössä erityisasiantuntija Erja Koponen, sähköposti: etunimi.sukunimi@stm.fi. Puhelin 0295 163652.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tukee hankkeita valmisteluun ja toimeenpanoon liittyvissä tehtävissä.

Hakemusta koskeviin sisällöllisiin kysymyksiin vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa: tutkimusprofessori Timo Partonen, sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi. Puhelin 0295 248859